

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Цветомира Георгиева Венкова, СУ „Св. Климент Охридски“,
доцент по направление 2.1. Филология, Германски езици (английски
език – синтаксис и компютърна лингвистика)

за придобиване на научната степен „доктор“ по професионално
направление: 2.1. Филология, научна специалност: Германски езици
(английски език),

с кандидат Бардха Хашим Гаши, Нов български университет

1. Значимост на изследвания проблем

Дисертационният труд на докторантката Бардха Гаши със заглавие *Integrating Applied Linguistics Approaches and Modern competences in the ESP courses for students of Agricultural Science and Arts* е посветен на актуалния проблем за интегрирането на приложни езиковедски подходи и умения в обучението по английски език за специализирани цели. Изследването свързва интердисциплинарно лингвистични и методически перспективи, като ги разглежда в интересен и задълбочен общ план. Тази връзка е особено важна с оглед на възможностите, които се разкриват, за подобряване и модернизиране на езиковото обучение. Освен това, текстът очертава и нови насоки за обогатяване на научната езиковедска парадигма чрез прилагането ѝ в контролирана експериментална среда. Изследването е изчерпателно и пълно разгърнато в рамките на 191 страници текст, разпределен в шест глави, и 13 страници приложения към него.

2. Точно формулирани цели и задачи на дисертацията.

Изследователските цели и задачи на дисертацията са аргументирано и подробно представени в уводната глава. Открити са две основни цели: анализ на нуждите на обучаемите и на тяхното ниво на владееене на езика преди началото на езиковия курс по английски,

както и анализ на съдържанието на курса и на неговото поднасяне. Добре е обоснована мотивацията на избора на целите чрез подчертаване на значимостта на правилната оценка на езиковата ситуация в курса и на нейната взаимовръзка с по-общите познавателни цели на обучението.

Бих препоръчала по-ясното открояване на изследователския аспект на целите, за да се заостри вниманието към езиковедските резултати, постигнати по-нататък в текста. Езиковедските особености на материала откриваме по-ясно в контекста на формулираните приложни изследователски въпроси и хипотези, свързани с обучителната ситуация. Акцентите в езиковедски аспект са поставени основно върху особеностите на специализираната терминология и фразеология, както и на граматическия избор между различни категории и синтактични вариации, с оглед на специфични комуникативни стратегии. Не можем да се съгласим с изказаното начално твърдение, че типичният специализиран текст е ограничен по отношение на възможностите за езиковедски анализ – всъщност и самото изложение по-нататък показва неговата сложност и езиковедска многопластовост.

Като цяло, поставените цели и конкретни задачи са успешно достигнати и подробно разработени в текста на дисертацията.

3. Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие на използваната литература.

В дисертацията се показва много задълбочено и детайлно познаване на разглеждания изследователски проблем.

Първо е очертан обектът на изследването в рамките на областта *английски език за специални цели*. Подробно са отделени основните разглеждани фактори, макар и с известна хаотичност на представянето: целева група на обучаемите, комуникативни нужди на обучаемите, разлики в индивидуалните нива на всеки обучаем, ролеви диапазон на преподавателя, езиково съдържание и др. По-нататък са описани два

основни подхода към изследователския обект. Първият е *концептуален подход*, при който авторката насочва вниманието върху три основни погледа към разглеждания проблем, свързани със семантични и когнитивни езикови аспекти на специализирания текст: *анализ на метафори*, *анализ по домейни* и *онтологичен анализ*. С разбиране е обяснен и *контекстуалният подход* към езика, разглеждащ неговия социолингвистичен и културен аспект, както и езиковата форма. Според мен обаче, контекстуалният подход от езиковедска гледна точка е по-скоро набор от подходи, сред които социолингвистика, функционална и формална граматика и др. В него е са включени и разяснени няколко вида анализ: *социокултурен*, *дискурсен*, *жанров* и *езиков*. Текстът тук би спечелил от по-задълбочена съпоставка между отделните аналитични подходи.

С оглед на основния обект на изследване, логично най-обстояен е прегледът на интерпретациите на понятието *английски език за специални цели*. Те са задълбочено и изчерпателно разгледани по отношение на основните концепции, ключовите дефиниции и водещите термини. Аналитично са представени схващания на водещи специалисти в областта. Подробно са отделени абсолютни и променливи характеристики на обучението за специални цели, като разделението между тях е интерпретирано в съпоставителен историографски план и с позоваване на редица водещи автори. По-конкретно се разглеждат ключови области като *анализ по регистри*, *риторичен анализ*, *дискурсен анализ*, и *анализ на целевата ситуация*. Тук авторката показва изключително добро познаване на проблематиката, прокарва интересни паралели и прави убедителни концептуални съпоставки между теориите.

Втората част на литературния обзор, посветена на подготовката на преподавателя, на очакванията на студентите и на тяхното взаимодействие, също е логически добре обоснована и представя

подробна и пълна картина. Авторката прави конкретен анализ на факторите, довели до недостатъчната обща подготовка по английски език, което съответно води до проблеми при пълноценното преподаване на английски език за специални цели. Дискутират се ключови принципи като *автентичност на езиковите материали*, *целева ориентация на обучението*, *автономност на обучаемия*, *анализ на недостатъците* и др., като те са представени много систематично и са придружени с коментари и аргументи на докторантката. Тук силно бих препоръчала да се включат и някои от разработките на Христо Московски, един от водещите специалисти в тази област.

4. Коректност при цитирането на представителен брой автори.

Трябва да се отбележи, че докторантката е цитирала значителен брой използвани източници, показвайки точност на цитиранията и аналитичен подход при тяхното представяне. Цитатите следват логиката на текста и обикновено са съпроводени с уместен коментар на авторката, или аргументират нейна теза. Списъкът с цитираната литература съдържа повече от сто заглавия, които са оформени според изискванията.

5. Наличие на обоснован и разработен теоретичен модел на изследването

Докторантката следва прецизно и детайлно разработен процедурен план, основан на интерпретативен и дескриптивен подход. Тя разделя анализа на три основни етапа, илюстрирани с подходяща схема: преди, по време на, и след курса. На всеки от етапите се прилагат съответните методологически инструменти: *тест за ниво*, *онлайн проучване*, *наблюдение*, *тест на резултатите*, *интервю*. По този начин тя изгражда работещ процедурен модел, чиито етапи са добре мотивирани. В модела се комбинират качествен и количествен аспект според методиката на (Мак и др. 2005).

6. Съответствие на избраната методология и методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд.

Методологията уместно прилага извадков подход, съответстващ на общите цели на изследването, при който извадката включва група участници в експеримента, подбрани по определени критерии: положителна нагласа към курса, редовно посещение, участие във формите на изследването, и др. Авторката е успяла да мотивира впечатляващ извадка от участници – 100 обучаеми, съответно от 5 различни специалности. Подробно и обосновано текстът представя разработените методически материали за всяка специалност.

7. Наличие на собствен принос при събирането и анализирането на емпиричните данни.

По утвърдени водещи социологически методики са измерени нагласите, структурирани са интервюта, разработени са тестове. Тук приносът на г-жа Гаши е значителен, тъй като тя представя авторски материали, специално разработени за целите на изследването. Освен това, тя е направила задълбочен анализ на резултатите по аналитичната методика на казуса чрез прилагане на компютърна текстова обработка.

Описание на приносите:

1. Кратка характеристика на естеството и оценка на достоверността на материала, върху който се градят приносите на дисертационния труд.

Емпиричните данни се основават на значима извадка от участници, които авторката лично е мотивирала за научния експеримент. Подробно са представени съставените от нея материали по експеримента.

2. Описание на приносите на кандидата и класифицирането им.

а) Дисертационният труд показва, че докторантката притежава задълбочени теоретични знания в областта на приложната лингвистика и обучението по английски език за специални цели. В текста ясно се

проявява способността ѝ за самостоятелни научни изследвания.

б) Докторантката конструира и обработва по строги критерии цялостен казус в областта на обучението по английски език за специални цели. Казусът е подробно мотивиран, обоснован и са направени съответните изводи.

в) Дисертационният труд представя подробен статистически анализ на изследвания материал. Основно анализът е представен в четвърта глава, където резултатите са подредени по експериментални инструменти във всеки от посочените три етапа. При стохастичната обработка на резултатите прави впечатление прецизното им ранжиране и илюстрирането им с изчерпателни таблици, както и с информативни кръгови, стълбовидни и линейни диаграми. Отчетени са и корелациите между отделните резултати.

г) В дисертационния труд се представят систематизирани насоки за подобряване на постиженията – под формата на последователни стъпки към всеки резултат, както и с конкретни препоръки към програмите за обучението по английски език за специални цели.

д) Изследването систематизира и представя водещи езиковедски параметри, подредени по граматически категории, свързани с морфологията, синтаксиса, текстовата лингвистика и психолингвистиката.

е) Представена е цялостна нова концепция за експериментална подготвителна езикова програма в пета глава. Параметрите на програмата са изцяло разработени въз основа на описания експеримент и резултатите от предишните глави. Новостите са свързани със стратегията на преподавателя, с курсовите материали, с общата структура на курса, както и с повишаване на увереността и мотивацията на обучаемите.

ж) Резултатите от дисертацията могат да се използват при обучението по английски език на академично ниво, при съставянето на учебни програми, а също и при тестването на езиковите умения. Добре систематизираният и подробно онагледен материал позволява бърз достъп за справка и конкретно приложение.

3. Оценка на степента на лично участие на дисертанта в приносите.

Дисертационният труд е резултат на самостоятелно задълбочено изследване на авторката. Тя е вложила много усилия в подбирането на голяма представителна извадка от обучаеми. Резултатите са конкретно и задълбочено интерпретирани с оглед на зададени изследователски цели.

4. Оценка на съответствието на автореферата с основните положения и приносите на дисертационния труд.

Дисертацията и автореферата са на английски език. Авторефератът съдържа основните идеи, резултати и изводи на дисертационния труд.

Въздействия на дисертационния труд върху външната среда.

1. Преценка на публикациите по дисертационния труд: брой, характер на изданията, в които са публикувани.

Докторантката е представила 4 публикации по темата на дисертацията, две от тях отпечатани в международно списание (European Journal of Language and Literature Studies), а другите – в материали от международни конференции в Косово и Италия.

2. Използване и цитиране от други автори, отзиви в научния печат и др.

Не са представени данни за това.

Мнения, препоръки и бележки.

Желателно да се прецизира още повече чисто езиковедската страна на разработената програма с оглед на граматическите и лексикалните показатели. Те несъмнено са важен фактор при изготвянето на програмата на всеки езиков курс, който не бива да бъде подценяван.

Освен това, по отношение на статистическата обработка, бих препоръчала използването и на някои специализирани показатели, гарантиращи по-голяма представителност, като средно аритметично и стандартно отклонение. Наличието на достатъчно голяма изследвана група напълно позволява получаването на резултати за тези параметри.

Заключение

Въз основа на гореизложеното, давам висока положителна оценка на дисертационния труд на докторантката Бардха Гаши и предлагам на уважаемото научно жури да ѝ присъди образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 2.1. Филология.

Дата 26.06.2020

Подпис:

доц. д-р Цветомира Венкова